

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΜΑΪΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΣΥΜΑΙΩΝ «ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ»

Τ Α Σ Υ Μ Α Ϊ Κ Α

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΤΟΜΟΣ Ε΄

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΧΑΒΙΑΡΑ

ΑΘΗΝΑ 1989

ΦΩΤΗ ΜΙΧ. ΦΩΤΑΡΑ †

ΛΑΪΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΥΜΗΣ «Ο ΝΙΡΕΥΣ»,

Ὁ λαός τῆς Σύμης πού ἀπό πολὺ παλιούς χρόνους χαρακτηριζόταν γιὰ τὴ φιλομάθεια, ἔφεση πρὸς τὰ γράμματα, γιὰ τὴν ἀλληλεγγύη πρὸς τὸν πλησίον, γιὰ τὴν ἀγάπη στὸ νησί του καὶ γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ πνευματικοῦ του ἐπιπέδου, καθὼς ἐπίσης καὶ γιὰ τὴν προσπάθειά του νὰ διοργανώνει Σωματεῖα καὶ Συλλόγους, ἴδρυσε καὶ τὸ Σωματεῖο τοῦ Λαϊκοῦ Συλλόγου «Ο ΝΙΡΕΥΣ» πού, ὅπως καὶ ἡ προσωνυμία δηλώνει, συμπεριλάμβανε στὰ μέλη του κάθε Συμιακό, κάθε πολίτη τῆς Σύμης, σὲ οἰανδήποτε κοινωνικὴ τάξη καὶ ἀν ἄνῃκε —ἐπιστήμονες, γιατρούς, ἐκπαιδευτικούς, φαρμακοποιούς καὶ ἄλλους τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Πολυτεχνείου — ἐμπόρους, κοινοτικούς ὑπαλλήλους καὶ δημοσίους ὑπαλλήλους, πλοιάρχους, ναυτικούς, ἐργάτες, χειρόνακτες, γεωργούς, βοσκούς, νέους, ἀκόμη καὶ γυναῖκες, γέροντες καὶ ἐν γένει κάθε πολίτης τῆς Σύμης εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ γίνῃ μέλος τοῦ Συλλόγου, μὲ τὴ μόνη ἐπιβάρυνση νὰ καταβάλλει κάθε ἔτος τὴ συνδρομὴ του στὸν Ταμῖα τοῦ Συλλόγου, ἓνα μικρὸ ποσό, πού αὐτὸ διετίθετο γιὰ τὸ ἐνοίκιο, γιὰ τὸν φωτισμὸ καὶ γιὰ τὴ συντήρηση τοῦ οἴκηματος τοῦ Συλλόγου καὶ πρὸ παντὸς γιὰ τὴν ἐκπλήρωση τοῦ κυριώτερου σκοποῦ τοῦ Σωματείου, τὴν ἀλληλοβοήθεια καὶ οἰκονομικὴ ὑποστήριξη τῶν ἀπόρων μελῶν του καὶ τῆς οἰκογένειάς τους (ἀκόμη δὲ τὸ Σωματεῖο ἀναλάμβανε τὴν ἰατροφαρμακευτικὴ περίθαλψη τῶν ἀπόρων μελῶν του) γιὰ τὴν ἀγορὰ βιβλίων καὶ γραφικῆς ὕλης γιὰ τὰ παιδιὰ τῶν ἀπόρων οἰκογενειῶν, καθὼς καὶ τὴν ἀποστολὴ πτωχῶν ἀρρώστων στὴν Ἀθήνα ἢ στὴ Ρόδο γιὰ τὴ θεραπεία τους στὰ Νοσοκομεῖα ἢ στὶς κλινικές. Δέματα δὲ μὲ τροφίμα, μὲ εἶδη ἱματισμοῦ ἢ καὶ παπούτσια στέλνονταν κρυφὰ —μυστικὰ στὰ σπίτια τῶν ἐνδεῶν, γιὰ νὰ ἀνακουφισθοῦν λίγο καὶ γιὰ νὰ ἐορτάσουν κι αὐτοὶ τὶς μεγάλες τῆς Χριστιανοσύνης γιορτές.

* Ἀνακοίνωση Κώστα Δ. Κοντοῦ. Τὸ κείμενο γράφτηκε τὸν Δεκέμβριο 1984 μετὰ ἀπὸ παράκληση τοῦ Προέδρου τοῦ Συλλόγου κ. Κοντοῦ.

Στή μεγάλη αίθουσα τοῦ Συλλόγου, τὸ Ἐναγρωστήριον, ἦσαν δύο βιβλιοθήκες μὲ βιβλία λογοτεχνικά, λαογραφικά, ἐκπαιδευτικά, ἐκλαϊκευμένα ἐπιστημονικά, γεωργικά, ἠθικοπλαστικά, πατριωτικά κ.ἄ. Ὑπῆρχαν ἐπίσης στὸ τραπέζι τὸ μεγάλο τοῦ ἀναγρωστηρίου πολλές ἐφημερίδες, ὅπως τὸ «Βῆμα», ἡ «Ἐλευθερία», ἡ «Ἀκρόπολις», τὸ «Ἔθνος», καθὼς καὶ «Ἐθνικὸς Κήρυκας» τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἡ «Ἀτλαντὶς», αὐτὲς οἱ δύο δὲ τελευταῖες μᾶς στέλνονταν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ, ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας τῶν Η.Π.Α. Ὑπῆρχαν ἐπίσης ἐκεῖ καὶ ἄλλα διάφορα περιοδικὰ ποὺ διαβάζονταν πολὺ ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου.

Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ βιβλία αὐτὰ τοῦ Σωματείου λεηλατήθηκαν καὶ κλάπηκαν ἀπὸ τοὺς Ναζὶ καὶ Φασίστες Ἰταλοὺς, στὰ χρόνια τῆς Κατοχῆς.

Τακτικὲς ἐπίσης διαλέξεις γίνονταν στὸν Σύλλογον ἀπὸ λέκτορες ἐπιστήμονες περὶ ὑγείας, παιδείας, κοινωνικῶν ζητημάτων, ποὺ σ' αὐτὲς παρευρίσκονταν ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου καὶ ἐξωσυλλογικοὶ πολῖτες.

Τὸ Σωματεῖο διοργάνωνε καὶ ἑορτὲς καὶ χοροεσπερίδες καὶ θεάτρα. Ἡ ἑορτὴ τοῦ Συλλόγου ἐτελεῖτο τὴν 26ῃ τοῦ Δεκεμβρίου, κάθε χρόνο, δηλ. τὴν ἑορτὴ τῆς Παναγίας τῆς Χαριτωμένης, ὅποτε ὅλα τὰ μέλη του, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸ Προεδρεῖο καὶ προπορευομένου τοῦ λαβάρου τοῦ Συλλόγου μετέβαιναν στὸν ἑορτάζοντα Ναὸ τῆς Χαριτωμένης, μετὰ τὸ πέρασ δὲ τῆς τελετῆς ὅλοι ἐπέστρεφαν στὸν Σύλλογον, ὅποτε ὁ Πρόεδρος μιλοῦσε στὰ μέλη γιὰ τὰ διάφορα ζητήματα τοῦ Συλλόγου, ἢ γιὰ κάποιο ἄλλο ζήτημα θρησκευτικόν, κοινωνικόν, πατριωτικόν, δεδομένου ὅτι τὸ Προεδρεῖο ἀποτελοῦσαν ἐπιλεκτὰ μέλη του. Τὸ βράδυ τῆς ἡμέρας αὐτῆς λάμβανε χώρα χοροεσπερίδα γιὰ τὴν ψυχαγωγία τῶν μελῶν καὶ γιὰ τὴν εἰσπραξὴ χρημάτων γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ Ταμείου. Τέτοιες ψυχαγωγικὲς ἐκδηλώσεις γίνονταν καὶ τὶς Ἀποκριές, καθὼς καὶ θεάτρα, ποὺ οἱ παραστάσεις τοὺς δίδονταν στὴ μεγάλη αίθουσα τοῦ Συλλόγου μὲ ἠθοποιούς μέλη τοῦ Συλλόγου, ποὺ πολλές φορὲς ἀνέβαζαν ἔργα μεγάλης πατριωτικῆς καὶ κοινωνικῆς σπουδαιότητος, ὅπως ἦταν «Ἡ Γκόλφω», «Ὁ Γυιὸς τοῦ Ἰσκιου», «Γιὰ τὸ ψωμί» κ.ἄ.

Ὅποτε δὲ ἀναφύοταν κάποιο θρησκευτικὸ ἢ πατριωτικὸ ζήτημα, ποὺ σ' αὐτὰ πάντοτε ἡ φασιστικὴ Κυβέρνηση τῆς Δωδεκανήσου ἀναμιγνύοταν γιὰ νὰ ἐπιβάλλει τὶς δικῆς τῆς ἐπιδιώξεις ποὺ ἀπέβλεπαν στὴν καταπάτηση τῆς Ἐθνικῆς συνείδησης καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Θρησκευτικοῦ συναίσθηματος τοῦ δόσμου τοῦ Δωδεκανησιακοῦ λαοῦ, τότε στὴν αίθουσα, τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ Συλλόγου, ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸ φῶς κάποιου κερικοῦ ἢ λάμπας λάμβαναν χώρα μυστικὲς συσκέψεις τῶν ἐπιλέκτων μελῶν τοῦ Σωματείου γιὰ τὴν διοργάνωση ἀντίστασης καὶ λήψη μέτρων πρὸς ἀντιμετώπιση καὶ ἀντίδραση κατὰ τῶν σατανικῶν ἀπαιτήσεων καὶ σχεδίων τῶν κατακτητῶν. Μάλιστα σὲ κάποια τέτοια μυστικὴ σύσκεψη ποὺ ἔλαβε χώρα τὸ 1926 στὴν αίθουσα αὐτή, οἱ Ἰταλοὶ πληροφορήθηκαν τὶς ἀποφάσεις ποὺ πάρθηκαν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση καὶ ἄρνηση τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἰταλικῆς γλώσσας στὰ Σχολεῖα, σκόλωσαν στὰ

παράθυρα τῆς αἵθουσας καὶ ἀντιλήφθηκαν ὅλα ὅσα εἶχαν εἰπωθεῖ τῇ νύχτα ἐκεῖνη. Τὴν ἄλλη ἡμέρα ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου, ἀείμνηστος Κώστας Μάρκου Βογιατζῆς, δάσκαλος, κλήθηκε στὸ Διοικητήριο καὶ μετὰ μερικές μέρες ἀπελάθηκε στὴν Ἐλεύθερη Ἑλλάδα. Ἐπίσης καὶ γιὰ τὴν ἀπαγόρευση τῆς χειροτονίας ἱερέων Ὁρθοδόξων ποὺ ἐπέβαλλε ἡ φασιστικὴ κυβέρνησις γίνονταν συνεδριάσεις μυστικῆς τοῦ Συλλόγου, ποὺ οἱ ἀποφάσεις τους κοινοποιοῦνταν στὰ ὁμώνυμα Σωματεῖα τῆς Ρόδου, τῆς Καλύμνου καὶ τῆς Κῶ, γιὰ νὰ ληφθοῦν κοινὲς ἀποφάσεις γιὰ ἀντίδραση στὰ σατανικὰ αὐτὰ σχέδια τῆς φασιστικῆς Κυβέρνησις ποὺ ἀπέβλεπε ἐπίσης στὴν ἀνακέρυξη αὐτοκέφαλης Ἐκκλησίας τῆς Δωδεκανήσου.

Ἀπὸ τότε ἡ φασιστικὴ Κυβέρνησις τῆς Δωδεκανήσου ἐνέτεινε τὶς ἐνέργειες καὶ τὶς πιέσεις τῆς περισσότερο πρὸς ἐξιταλισμὸ τοῦ λαοῦ τῶν Δώδεκα Νησιῶν, ποὺ ἐπονομάσθηκαν ἰταλικά νησιά τοῦ Αἰγαίου (Isole Italiane dell'Egeo) καὶ ἔβαλε χέρι καὶ στοὺς Συλλόγους καὶ στὰ Σωματεῖα καὶ ἀπαγόρευσε τὶς θρησκευτικὰς καὶ ἐθνικὰς ἐκδηλώσεις. Ἔτσι καὶ ἡ δράσις τοῦ Συλλόγου περιορίσθηκε πολὺ, ἀποτέλεσμα δὲ αὐτοῦ ἦταν νὰ μετατραποῦν αὐτὰ σὲ κέντρα χαρτοπαιξίας καὶ οἰνοποσίας.

Αὐτὸ συνεχίσθηκε μέχρι τὸ Σεπτέμβριον τοῦ 1937, ὁπότε, κατὰ τὸν μῆνα αὐτὸ ἐκδόθηκε διάταγμα ἀπὸ τὸν τύραννον Διοικητὴ Δωδεκανήσου Ντεβέκκι — ποὺ ἦταν ἓνας ἀπὸ τὴν τετρανδρίαν τῆς Φασιστικῆς Κυβέρνησις— μετὰ τὸ ὁποῖον ὅλα τὰ Σωματεῖα καὶ οἱ Σύλλογοι Δωδεκανήσου ἔπαυσαν νὰ ὑφίστανται σὰν πνευματικὰ καὶ πολιτιστικὰ κέντρα, ὅπως ἦσαν πρὶν, καὶ ἔτσι μεταβλήθηκαν σὲ... καφενεῖα καὶ οἰνοποτεῖα.

Ἀλλά, ὅταν ἡ Δωδεκανήσος ἀπελευθερώθηκε καὶ ἡ ζωογόνα αὔρα τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Ἐνωσις μετὰ τὴν Μητέρα Πατρίδα Ἑλλάδα φυσοῦσε σὲ ὅλα τὰ ἀπελευθερωμένα νησιά, τότε, κατὰ τὸ 1947, ἀνοιξαν καὶ λειτούργησαν πάλι ὅλα τὰ Σωματεῖα καὶ ὁ Σύλλογος Σύμης «Ὁ Νιρεὺς», ποὺ συνέχισε τὸν προορισμὸ του καὶ τὴν ἀποστολὴν του, καθὼς καὶ τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν στὰ μέλη του. Κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ ἐκλέχθηκε Πρόεδροισ, τοῦ ὁποῖου Πρόεδρος ὀρίσθηκε ὁ Φώτης Φωτάρης, ποὺ στὴ συνέχειαν ὑπηρέτησε μέχρι τὸ 1964, ὁπότε καὶ ἀναχώρησε γιὰ οἰκογενειακοὺς λόγους στὴν Ἀθήνα καὶ κατόπιν στὴ Ρόδον, ὅπου καὶ ἐγκαταστάθηκε ὀριστικὰ.

